



CUBA'S PRIMA
BALLERINA
ASSOLUTA EN
NATIONAAL
"INSTITUUT"
ALICIA ALONSO

CUBA'S PRIMA
BALLERINA
ASSOLUTA
AND NATIONAL
TREASURE,
ALICIA ALONSO



★
[HAVANA]

As she approaches her 90th birthday, we celebrate the extraordinary life of Alicia Alonso, who overcame blindness as a child to become director of the Cuban National Ballet

CLAIRE BOOBYER

DANCING IN THE DARK

NL Alicia Alonso, Cuba's prima ballerina, zal in het 80ste jaar van haar dans-carrière het tweejaarlijkse balletfestival van het land regisseren – een rol die ze al 40 jaar vervult. Ze zal van het applaus genieten, maar de grootste beloning voor de met internationale prijzen overstelpde Alonso was het overwinnen van haar blindheid.

De 89-jarige Alonso werd in 1920 geboren in een Havana met lege winkels. Haar leven aan de barre begon in tennis-schoenen. Maar toen gaven de rijke ouders van een klasgenoot een paar roze satijnen pointes uit Italië (de eerste in Cuba) aan het meisje met de juiste maat. Alicia was de gelukkige Assepoester.

"Ik was betoverd zodra ik mijn handen op de barre plaatste", herinnert ze zich. Ze debuteerde op tienjarige leeftijd in de grote wals van akte 1 in *De schone slaapster*. Drie jaar later zag Fernando ►

EN In the 80th year of her dancing career Alicia Alonso, Cuba's star ballerina, will direct the country's biennial ballet festival – a role she has held for the last 40 years. She will relish the applause, but for Alonso, garlanded with global gongs, the greatest reward has been conquering the blindness that threatened to ruin her career. Alonso, 89, was born into a Havana of bare shop shelves in 1920. Her dancing life began at the barre in tennis shoes, but then the wealthy parents of a classmate donated Italian-bought pink satin pumps – the first *pointe* shoes available in Cuba – to the girl they would fit. Alicia was the lucky Cinderella.

"From the moment I put my hand on the barre, I was enthralled," she remembers. She debuted, aged 10, in the grand waltz of Act 1 of *Sleeping Beauty*. Three years later, Fernando Alonso, son of the president of Alicia's dancing school, watched her perform in ►



ALICIA EN
VASTE PARTNER
IGOR YOUSKE-
VITCH IN DE
NOTENKRAKER
UIT 1947, DOOR
HET AMERICAN
BALLET THEATER.

ALICIA AND HER
LONGTIME DANCE
PARTNER, IGOR
YOUSKEVITCH,
IN THE 1947
AMERICAN
BALLET THEATER
PRODUCTION OF
THE NUTCRACKER.

NL Alonso, zoon van de directeur van Alicia's dansschool, haar optreden in *Coppélia*. Hij was betoverd. Het jonge stel was dol op elkaar en toen Fernando naar de VS ging, volgde de 15-jarige Alicia hem naar New York. Fernando (ook balletdanser) en zijn nieuwe vrouw werkten hard om werk te krijgen en ze oefenden samen in hun krappe flatje terwijl ze hun baby'tje verzorgden.

De doorbraak kwam toen Alicia werd aangenomen door het vermaarde New York Ballet Theater en een beurs kreeg voor de School of American Ballet. Maar toen het begon te lopen, viel er een sluier van blindheid over Alicia's opkomende carrière. De artsen constateerden netvliesloslating en na meerdere operaties zei men dat ze nooit meer zou kunnen dansen. Ze was toen 19.

Alicia's wereld stortte in, maar tijdens een rustperiode van een jaar om haar ogen stil te houden, besepte ze dat ze alleen leefde om te dansen. Om vast te houden aan de droom, speelde Alicia de dansen in gedachten na en voerde ze met haar vingertoppen voor Fernando uit op het laken.

Toen Alicia eindelijk uit bed mocht, blies een orkaan versplinterd vensterglas in haar gezicht. Wonder boven wonder werden haar ogen gespaard en de arts redeneerde dat als ze die klap konden weerstaan, ze alles aankonden. Hij gaf haar toestemming om te dansen. Ongedurig – en nog halfblind – stuurde ze een telegram naar de directeur van het Ballet Theater: "Ik ben klaar om terug te komen."

Nieuwe sterretjes hadden Alicia's positie ingenomen toen ze in 1943 bij het gezelschap terugkeerde, maar het lot was haar gunstig gezind. De prima ballerina in de hoofdrol van *Giselle* was geblesseerd en Alicia mocht haar vervangen. De rol van het plattelandsmeisje *Giselle* in dit 19e-eeuwse verhaal over een onbeantwoorde liefde wordt beschouwd als een van de grootste balletrollen, vanwege de benodigde techniek en gratie. Alicia had *Giselle* nog nooit gedanst, maar wel ontelbare keren geoefend in gedachten. Ze nam de rol aan en de critici bombardeerden haar tot ster na een virtuoze vertoning. Ze sierde de pagina's van *Vogue* en *Newsweek*, er werden postzegels van haar gedrukt en de loftuigen stroomden binnen. De Argentijnse recensent Fernando Emery schreef later: "Ze werd geboren zodat *Giselle* niet zou sterven."

Alonso bleef publiek en critici bekoren. Doorslaggevend hierbij waren haar danspartners, en met name Igor Youskevitch van het Ballet Theater – samen werden ze de Fred Astaire en Ginger Rogers van de balletwereld genoemd. Want met de hulp van haar partners kon ze haar handicap verbergen.

Want zelfs als talentvolle, intensief dramatische danser en "pure technicus", had ze desalniettemin moeite om haar ►

EN *Coppélia*. He was entranced. The young couple fell in love and when Fernando went to the States, the ambitious 15-year-old Alicia sailed to New York City to rendezvous with him. Fernando (also a ballet dancer) and his new wife Alicia worked hard to win work, and while caring for their newborn baby, practised together in their cramped flat.

Breakthroughs came with acceptance into the renowned New York Ballet Theater and a scholarship at the School of American Ballet, but while Alicia's career danced, a gathering veil of blindness shattered her existence. Doctors eventually diagnosed two detached retinas, and after multiple operations she was told she'd never dance again. She was 19 years old.

Alicia's world imploded but, during a year-long bed rest to prevent her eyes from moving, realised she only lived to dance. To cling to the dream, Alicia would recreate dances in her mind and then perform them for Fernando with her fingertips on the bed sheets.

Just as she'd risen from her bed rest, a hurricane blasted a splintered glass window across her face. Incredibly, her eyes were undamaged by the freak accident and her doctor, reasoning that if her eyes could withstand an explosion, they could withstand anything, cleared her to dance once more. Impatient – and still partially blind – she immediately wired the director of NYC's Ballet Theater with: "I am ready to return."

New starlets had usurped Alicia's position on her return to the company in 1943, but the fates were kind. The prima ballerina in the starring role of *Giselle* was injured, and Alicia was asked to replace her. A 19th-century story of unrequited love, the role of the country girl *Giselle* is hailed as one of the greatest in ballet for its technical mastery and graceful moves. Alicia had never danced *Giselle* but, while convalescing, had rehearsed it in the theatre of her mind countless

times. She accepted, and after her astonishing performance, critics declared her a star. International fame enveloped Alonso (now promoted to principal dancer of the company); she graced the pages of *Vogue* and *Newsweek*, stamps were issued in her honour and the accolades rolled in. Argentinian critic Fernando Emery later wrote: "She was born so *Giselle* would not die."

Alonso continued to enthral audiences and critics. Her dance partnerships – in particular with Ballet Theater's Igor Youskevitch, which has been compared to that of Fred Astaire and Ginger Rogers – were crucial, as it was with the help of her partners that she was able to conceal her handicap.

For even as she gained a reputation as a gifted, intensely dramatic dancer and "pure technician", she struggled to overcome ►



■ ■ To cling to the dream, Alicia would recreate dances in her mind and then perform them for Fernando with her fingertips on the bed sheets ■ ■

BUY ON BOARD

TISENTO
TRIO RING



Geef uw avond bij het ballet glans met deze ring. U vindt meer informatie op pagina 81

Glam up for a night at the ballet with this ring. See page 81 for more details

€119,00



TRUCOPNAME
UIT 1943 VAN
ALONSO BIJ DE
UITVOERING
VAN EEN PAS
DE BOURREE

A MULTIPLE
EXPOSURE
OF ALONSO
EXECUTING A PAS
DE BOURREE, 1943.

NL verminderde gezichtsvermogen te overwinnen. Haar handicap leidde tot creatieve, vernieuwende oplossingen in de loop van haar carrière: mannelijke partners die met de tong klikten om hun aanwezigheid aan te geven en markeringen met krijt en licht op het podium om haar bewegingen te sturen. Alicia mat iedere pas en met haar minutieuze aandacht voor details slaagde ze er zelfs in om bewegende rekvisieten te grijpen. Dat ze haar handicap te boven kwam en een van de beste ballerina's van de 20e eeuw werd, getuigt van haar genialiteit en doorzettingsvermogen.

Eind jaren '40 zwichtte het Ballet Theater voor financiële druk en het echtpaar Alonso vertrok naar Havana om een nationaal balletgezelschap op te richten, het Alicia Alonso Ballet. Het gezelschap maakte tournees door Latijns Amerika maar viel stil vanwege het beperkte budget. De ambities werden getemperd en Alicia's zicht werd weer minder. Ze keerde terug naar Cuba en lanceerde de dansschool Academia de Ballet Alicia Alonso. De regering-Batista, die de school subsidieerde (in 1955 omgedoopt tot Ballet Nacional de Cuba), kondigde aan dat de vleugels van het ballet gekortwiekten zouden worden en dat het onder een ministerie zou vallen. Alonso was woedend en hekelde Batista in het openbaar. Ze weigerde de artistieke onafhankelijkheid van het gezelschap op te geven. Het doek viel voor het ballet tijdens de Batista-jaren. ►

EN the enormous challenges of her impaired eyesight. It prompted creative and ingenious manoeuvres throughout her career: male partners who would click their tongues to indicate their presence, and chalk marks and lights on the stage that would guide her movements. Alicia would measure every step, and her painstaking attention to detail even allowed her to grasp props on the move. That she overcame her disability to become one of the most outstanding ballerinas of the 20th century is testament to her genius and perseverance.

In the late 40s, financial pressures forced the downsizing of Ballet Theater and the Alonsos left for Havana to found a national ballet company, the Ballet Alicia Alonso. It toured Latin America but stalled due to its shoestring funding, and as its ambitions crumbled, so did Alicia's eyesight. She returned to Cuba and launched the Academia de Ballet Alicia Alonso dancing school. The Batista government that had subsidised this school (rechristened Ballet Nacional de Cuba in 1955) announced that the ballet's wings would be clipped and it would be tethered to a government ministry. Alonso was outraged: turning firebrand, she publicly denounced the Batista proposal. She refused to give up the company's status or artistic independence, and the curtains closed on the ballet for the remaining Batista years.

Alicia was forced to return to the outside world for work, but retained a foothold in Cuba to nourish her ballet company. When rebel Fidel Castro ►



CUBAANSE CULTUUR EVENEMENTEN IN HAVANA

NL WAT: FESTIVAL INTERNACIONAL DE BALLET DE LA HABANA

Het eerste internationale balletfestival van Havana, in 1960 in het leven geroepen door Alicia Alonso. Een van de meest prestigieuze evenementen in zijn genre in Cuba. Het festival trekt topdansers uit de hele wereld die optreden met Cubaanse artiesten van het Nationale Ballet van Cuba (opgericht door Alonso in 1948). Het festival is dit jaar gewijd aan zijn stichter en het ministerie van Cultuur heeft een nationaal eerbetoon aangekondigd voor Alicia op 21 december 2010 – haar negentigste verjaardag.

WAAR: Een aantal locaties verspreid over Havana, waaronder het Gran Teatro de la Habana, Paseo de Martí
WEBSITE: www.festivalballethabana.com

WAT: SIMPOSIO DE HIP HOP CUBANO

De heetste maand op Cuba staat in het teken van de "hotste" muziek. Cubaanse rap heeft (door de regering goedgekeurde) songteksten over sociale ontevredenheid en is een fascinerende audiotrip langs wat er speelt onder jongeren.

WAAR: Casa de la Cultura de Plaza, Calle Calzada & Calle 8, Vedado.
WANNEER: 19–22 augustus 2010
WIE: Organisatie: Agencia Cubana del Rap, tel: +53 (0)7 8323506, toestel 116

WAT: THE FESTIVAL INTERNACIONAL BOLEROS DE ORO

Dit festival is gewijd aan de innigste Cubaanse muziek, de bolero. Er is een goede kans dat liefhebbers van deze muziek in tranen uitbarsten bij het horen van de romantische ballades.

WAAR: Teatro América, Teatro Mella en Teatro Karl Marx, Havana
WANNEER: 24–27 juni 2010
WEBSITE: www.uneac.org.cu



CUBAN CULTURE

DON'T-MISS EVENTS IN HAVANA

EN WHAT: FESTIVAL INTERNACIONAL DE BALLE DE LA HABANA

Established in 1960 by Alonso, the International Ballet Festival of Havana is one of the most prestigious events of its kind, attracting top dancers from around the world who perform along with artists from Cuba's own National Ballet. In addition to the festival being dedicated to its founder this year, The Ministry of Culture has announced a national tribute to Alicia on 21 December – her 90th birthday.

WHERE: A range of venues around Havana, including the Gran Teatro de la Habana, Paseo de Martí
WHEN: October–November, 2010
WEBSITE: www.festivalballethabana.com

WHAT: SIMPOSIO DE HIP HOP CUBANO

The hottest month in Cuba fetes the country's hottest musical trend at the Simposio de Hip Hop Cubano. Rap in Cuba has enshrined (government-permitted) lyrics about social discontent and thus is a fascinating audio tour through the minds of Cuba's youth.

WHERE: Casa de la Cultura de Plaza, Calle Calzada & Calle 8, Vedado
WHEN: 19–22 August, 2010
WHO:

WHAT: FESTIVAL INTERNACIONAL BOLEROS DE ORO

Dedicated to the most heartfelt of Cuban music, bolero, lovers of this genre might weep when they hear the romantic ballads at this festival.

WHERE: Teatro América, Teatro Mella, Teatro Karl Marx
WHEN: 24 June, 2010
WEBSITE: www.uneac.org.cu



PLAATSELIJKE
BREAKDANCERS
IN HAVANA VIEJA

LOCAL KIDS
BREAKDANCING
IN HAVANA VIEJA

■ ■ She will remain forever as one of the rarest experiences in ballet ■ ■

EN toppled Fulgencio Batista and took power in 1959, he supplied Alicia with a subsidy, the renaissance of the Cuban National Ballet began and the rest is history.

Today, ballet is one of the most popular arts in Cuba (the beloved national ice cream parlours are named after the ballet *Coppélia*). Her company stages regular performances watched over by Alicia and her trademark binoculars, and provides scholarships to gifted Cuban dancers.

To Fernando (at 95, still married to Alicia), she was his "guinea pig"; to millions of young Cuban hopefuls, she is their inspiration; and to the ballet world, as one Danish paper wrote, she "will remain forever as one of the rarest experiences in ballet!"

NL Alicia moest terugkeren naar de buitenwereld om geld te verdienen, maar hield in Cuba een voet aan de grond om haar balletgezelschap te behouden. Toen Fidel Castro het bewind van Fulgencio Batista omverwierp en in 1959 aan de macht kwam, gaf hij Alicia subsidies. De renaissance van het Cubaanse Nationale Ballet begon en de rest is geschiedenis.

Ballet is vandaag de dag een van de populairste kunstvormen in Cuba (het populaire nationale roomijs en de ijssalons danken hun naam aan het ballet *Coppélia*). Er worden geregeld vertoningen gegeven door Alicia's gezelschap, waarbij de prima ballerina zelf met de voor haar kenmerkende verrekijker een oogje in het zeil houdt. Ook verstrekt haar balletschool beurzen aan getalenteerde Cubaanse dansers.

Voor Fernando (inmiddels 95 jaar en nog altijd getrouwd met Alicia) was ze zijn "proefkonijn", en voor miljoenen Cubanen is ze een bron van inspiratie. Voor de balletwereld is ze, zoals een Deense krant het verwoordde: "voorgoed een van de zeldzaamste ervaringen in het ballet!"